

לקריאת הגרסה האנגלית המלאה: 10.1787/soc_glance-2014-en

מבט אל המצב הסוציאלי 2014 האינדיקטורים הסוציאליים של ה-OECD

תקציר בעברית

יותר מחמש שנים לאחר תחילת המשבר הפיננסי, שיעורים גבוהים של אבטלה ואבדן הכנסה מחמירים את התנאים הסוציאליים במדינות OECD רבות. מאמצי הקונסולידציה הפיסקלית מגבילים את יכולתן של ממשלות להתמודד עם הקשיים האלה. ואולם, קיצוצים בהוצאות סוציאליות עלולים להוסיף עוד יותר לקשיי הקבוצות הפגיעות ביותר וליצור בעיות בעתיד. רק צעדי מדיניות מתוכננים היטב המגובים על ידי משאבים הולמים יאפשרו למדינות ה-OECD להיענות לקשיים הללו באופן אפקטיבי. האתגרים הם שונים במקרה של כלכלות מתעוררות גדולות, כמי שההשפעות הגרועות ביותר של המשבר פסחו עליהן. אף על פי כן, ההתנסות של מדינות ה-OECD רלוונטית לכלכלות מתעוררות בשעה שהן ממשכות לבנות "ולחסן מפני משבר" את מערכות ההגנה הסוציאלית שלהן.

המשבר הפיננסי ליבה משבר סוציאלי

הסערה הפיננסית של 2007-2008 לא הולידה רק משבר כלכלי ופיסקלי, אלא גם משבר חברתי. מדינות שידעו שפל מוקד וארוך במיוחד בהשוואה לאחרות עדות לתגובות שרשרת מרחיקות-לכת המשפיעות על הזדמנויות התעסוקה, ההכנסות וסידורי המגורים של האוכלוסייה. כ-48 מיליון בני אדם במדינות ה-OECD מחפשים עבודה – 15 מיליון יותר מאשר בספטמבר 2007 – ועוד מיליונים שרויים במצוקה כספית. מספר האנשים הגרים במשקי בית ללא כל הכנסה מעבודה הוכפל ביוון, באירלנד ובספרד. הנפגעים הקשים ביותר הם קבוצות בעלות הכנסה נמוכה, כמו גם צעירים ומשפחות עם ילדים.

ההשפעות הסוציאליות עלולות להיגרר שנים

במצב שבו משקי הבית נתונים ללחצים והתקציבים לתמיכה סוציאלית נבחנים בשבע עיניים, יותר ויותר אנשים מדווחים על אי שביעות רצון מחייהם, והאמון בממשלות צנח. קיימים גם סימנים לכך שהמשבר יטיל צללים ארוכים על רווחתם העתידית של אנשים. למעשה, כמה מן ההשלכות החברתיות של המשבר, בתחומים כמו הקמת משפחה, פוריות ובריאות, יבואו לידי ביטוי רק בטווח הארוך. אחוזי הפוריות ירדו עוד יותר מאז תחילת המשבר, דבר המעמיק את הקשיים הדמוגרפיים והפיסקליים הכרוכים בהזדקנות האוכלוסייה. כמו כן, משפחות מקצרות בהוצאות החינוכיות שלהן, לרבות ההוצאה על מזון, והתוצאה היא פגיעה ברווחתן העכשווית והעתידית. מוקדם מדי עדיין לכמת את ההשפעות הבריאותיות ארוכות-הטווח, אך אבטלה וקשיים כלכליים ידועים כגורמים התורמים לשורה של בעיות בריאות, לרבות מחלות נפש.

להשקיע היום כדי להימנע מגידול בעלויות מחר

חיסכון בהוצאות בטווח הקצר עלול להביא לעלויות הרבה יותר גבוהות בעתיד, וממשלות צריכות לתת עדיפות למימון תכניות מסוג אלה המשקיעות בהווה למען תועלות עתידיות (investment-type programmes). בקיצוץ הוצאות בריאות כיום, יש להימנע מלעורר עלייה ברמת הצרכים בתחום שירותי הבריאות מחר. במיוחד מדינות שנפגעו קשה צריכות להבטיח גישה לשירותים איכותיים לילדים ולמנוע מצב שבו אנשים שעזבו את בית הספר מוקדם מוצאים את עצמם מחוץ לשוק העבודה.

קבוצות פגיעות זקוקות לתמיכה עכשיו

ואולם כדי שהן תהיינה אפקטיביות, יש לבצע השקעות סוציאליות בשילוב עם תמיכה הולמת לעניים ביותר. על שימור וחזוק התמיכה בקבוצות הפגיעות ביותר להישאר מרכיב חיוני בכל אסטרטגיה שמטרתה התאוששות כלכלית וחברתית. ממשלות צריכות לתזמן ולתכנן כל צעד מבין צעדי הקונסולידציה הפיסקלית בהתאם, לאור השונות הגדולה בהשפעה החלוקתית שיכולה להיות לצעדים כאלה: כך, למשל, קיצוץ בהוצאות עשוי לפגוע בעניים קשה יותר מאשר העלאת מסים.

אין מקום רב לקיצוץ בהוצאות אבטלה

שוקי עבודה חלשים אינם מותירים מקום רב לקיצוץ בהוצאות על דמי אבטלה, סיוע סוציאלי ותכניות אקטיביות המכוונות לשוק העבודה. במקומות שבהם מתאפשר חיסכון בהוצאות, יש לממשו בהתאם לקצב ההתאוששות. הטבות ממוקדות הניתנות לצורך יצירת רשת ביטחון, בפרט, צריכות להיות בעדיפות במדינות שבהן תמיכה מעין זו אינה קיימת או אינה נגישה בנקל, או במדינות שבהן המובטלים הוותיקים מכלים את התמיכה שהם זכאים לה. יש להימנע מקיצוצים גורפים בהעברות סוציאליות, כגון הטבות דיור וקצבאות ילדים/משפחה, שכן העברות אלה מספקות תמיכה חיונית למשפחות עובדות עניות ולהורים יחידים.

תמיכה ממוקדת יכולה להניב חיסכון תוך הגנה על החלשים

מיקוד אפקטיבי יותר של התמיכה באלה הזקוקים לה יכול להניב חסכוניות משמעותיים תוך הגנה על קבוצות פגיעות. רפורמות בשירותי בריאות, בפרט, צריכות להעמיד בעדיפות גבוהה הגנה העל האוכלוסיות הפגיעות ביותר. עם זאת, במסגרת המיקוד נדרשים כוונות עדינים, על מנת להימנע מיצירת תמריצים מנוגדים שיניאו אנשים ממצאת עבודה. כך, למשל, מובטלים העומדים להתחיל לעבוד עשויים להפסיד או להרוויח מעט מאוד מן הוויתור על קבלת הטבות לטובת קבלת משכורת.

תמיכה במשפחות במאמצייהן להתמודד עם מצוקה

קיימים טיעונים חזקים בעד תכנון תמיכה ממשלתית בדרכים הרוחמות ומשלימות – במקום להחליף – את יכולותיהם של משקי הבית עצמם להתמודד עם קשיים. לאור זאת, חשוב במיוחד להציע תמיכה תעסוקתית אפקטיבית, גם אם משמעות הדבר הוצאות רבות יותר על צעדי מדיניות סוציאלית פעילים בטווח הקצר. יש לשמור על רמות סבירות של אקטיבציה בשוק העבודה ותמיכה בבעלי הכנסות נמוכות (in-work support). במצבים שבהם משקי בית רבים מחוסרי עבודה, על המדיניות להתמקד במאמצים שיאפשרו למשפחות ליהנות מהר משיפור בתנאי שוק העבודה ברגע שהוא מתרחש. כך, למשל, כדי שתמיכה ותמריצים הקשורים לתעסוקה יהיו כמה שיותר אפקטיביים, אין להפנותם למחפשי עבודה יחידים בלבד, אלא גם לבני זוגם שאינם עובדים.

על ממשלות לתכנן לקראת המשבר הבא

על מנת "לחסן" מדיניות סוציאלית מפני משברים ולשמר תמיכה אפקטיבית לכל אורך המחזור הכלכלי, ממשלות נדרשות לשאת את מבטן אל מעבר לשפל האחרון. ראשית, עליהן למצוא דרכים לצבור חסכוניות במהלך תקופות של צמיחה כדי להבטיח את יכולתן לעמוד בעלויות התופחות במהלך תקופות שפל. בצד ההוצאות, עליהן לקשור באופן הדוק יותר את התמיכה לתנאי שוק העבודה – למשל, על ידי צמצום אמין של ההוצאה על הטבות במהלך ההתאוששות, ועל ידי העברת משאבים מהטבות לצעדי מדיניות פעילים בשוק העבודה. בצד ההכנסות, עליהן לפעול להרחבת בסיסי המס, להפחתת הסתמכותן על מסים על עבודה, ולביצוע התאמות במערכות מס שיביאו בחשבון את אי-השוויון הגדל בהכנסות. שנית, ממשלות צריכות להמשיך את הרפורמות המבניות במערכות ההגנה הסוציאלית שבהן הוחל לפני המשבר. למעשה, המשבר זרז את הצורך בהן. בתחום הפנסיות, למשל, חלק מבין גמלאי העתיד מועדים לרמה גבוהה יותר של חוסר ביטחון בהכנסה כתוצאה מתקופות ארוכות של חוסר עבודה במהלך גיל העבודה שלהם. בתחום שירותי הבריאות, צעדים מבניים הנפטרים משירותים בלתי נחוצים ומניבים ייעול עדיפים על פני קיצוצים בלתי ממוקדים המגבילים את גישתן של הקבוצות הפגיעות ביותר לשירותי בריאות.

© OECD

תקציר זה אינו מהווה תרגום רשמי של ה-OECD.

שעתוק תקציר זה מותר בכפוף לאזכור זכות היוצרים של ה-OECD וכותרת הפרסום המקורי.

תקצירים רב-לשוניים הם קטעים מתורגמים מתוך פרסומים של ה-OECD שפורסמו במקור באנגלית ובצרפתית. ניתן להשיגם ללא תשלום בחנות המקוונת של ה-OECD, בכתובת www.oecd.org/bookshop

למידע נוסף, ניתן ליצור קשר עם יחידת זכויות ותרגומים של ה-OECD, מינהלת ענייני ציבור ותקשורת, בדוא"ל: rights@oecd.org, או בפקס מס':

+33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

תר האינטרנט שלנו www.oecd.org/rights

Read the complete English version on OECD iLibrary!

© OECD (2014), *Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/soc_glance-2014-en